

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Handreiking

proefnemingen voor
een circulaire economie

Bijlagen

*met wetgeving tot de inwerkingtreding
van de Omgevingswet*

1 februari 2022

Inhoud

Bijlage 1	Lijst met definities	3
Bijlage 2	Wettelijke kaders en beleid relevant voor proefnemingen	4
	2.1 Wetgeving en beleid waarin proefnemingsmogelijkheden zijn opgenomen of beschreven	4
	2.2 Wetgeving waarin procedures/toetsingskaders/algemene regels zijn opgenomen	6
	2.3 Productregelgeving	9
Bijlage 3	Bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties met contactmogelijkheden	12
Bijlage 4	Vorbereiding voor de proefneming	13
Bijlage 5	Voorbeeld format risicoanalyse	15
Bijlage 6	Voorbeeld Plan van Aanpak	17
Bijlage 7	Voorbeeld Evaluatierapport	19
Bijlage 8	Voorbeeld proefnemingsvoorschrift (uit LRSO)	20
Bijlage 9	Crisis- en herstelwet	21

Bijlage 1

Lijst met definities

Term	Definitie
Aanvraag	Een verzoek van een belanghebbende om een besluit te nemen.
Initiatiefnemer	Degene die het initiatief neemt tot het uitvoeren van een proefneming. Bij deze (rechts)persoon ligt de verantwoordelijkheid om de proefneming binnen de regels uit te voeren en de benodigde informatie voor, tijdens en na de proefneming te verstrekken.
Beleidsvrijheid	De ruimte die een bevoegd gezag heeft om eigen keuzes te maken en meer of minder toe te staan. Deze beleidsvrijheid is wel begrensd door de wetgeving en jurisprudentie.
Beschikking	Een besluit dat niet van algemene strekking is, met inbegrip van de afwijzing van een aanvraag daarvan.
Besluit	Een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling (artikel 1:3 Algemene wet bestuursrecht).
Bevoegd gezag	Bestuursorgaan dat bevoegd is tot het nemen van een besluit en/of toezicht en handhaving. De uitvoering van deze bevoegdheid kan aan een ander orgaan worden overgedragen.
Inrichting	Elke door de mens bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid die binnen een zekere begrenzing pleegt te worden verricht (artikel 1.1, eerste lid, Wet milieubeheer).
Melding	Met een melding op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer aan het bevoegd gezag maakt een initiatiefnemer bij het bevoegd gezag bekend dat diegene een inrichting opricht of verandert. De melding moet 4 weken voor het oprichten van de inrichting worden gedaan.
Ontheffing/toestemming	Een ontheffing is een besluit voor een individuele vrijstelling van een verbod in de wet. Voor afvalstoffen geregeld in hoofdstuk 10 Wet milieubeheer. In de Dierlijke bijproducten-regelgeving heet een ontheffing een toestemming.
Proefnemingsvoorschrift	Een voorschrift in de vergunning waarin staat dat en onder welke voorwaarden een proef kan worden genomen.

Term	Definitie
Registreren	Het is volgens verschillende wetten pas toegestaan om bepaalde activiteiten uit te voeren nadat degene die die activiteiten uitvoert geregistreerd is (bijvoorbeeld bij NVWA of Landelijk meldpunt afvalstoffen). Daarnaast moeten gegevens geregistreerd worden over bijvoorbeeld afvalstoffen en dierlijke bijproducten.
Toestemmingstelsel	Een set aan regels over hoe een toestemming wordt verleend (bijvoorbeeld vergunning, ontheffing) voor het uitvoeren van een bepaalde activiteit.
Vergunning	Besluit inhoudende toestemming om een bepaalde activiteit, meestal onder voorwaarden, uit te mogen voeren. Het is mogelijk dat er meerdere vergunningen nodig zijn voor het uitvoeren van één activiteit.
Vergunningstelsel	Een set van regels rondom het verlenen van vergunningen voor een bepaald soort activiteiten, meestal gericht op het beperken van negatieve effecten van bepaalde activiteiten. Het vergunningstelsel is in de wet verankerd en zorgt er voor dat een activiteit alleen plaats mag vinden als de overheid daar toestemming voor heeft gegeven via het verlenen van een vergunning. Denk hierbij aan de vergunningstelsels onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (een veelheid aan activiteiten, zoals bouwen, slopen en reclameborden), Natuurbeschermingswet (over emissies van stikstof) en de Wet milieubeheer (bv emissies van broeikasgassen).
Kennisgeving	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bekend maken bij een bevoegd gezag dat een bepaalde activiteit ondernomen gaat worden. Bijvoorbeeld bij het transport van afvalstoffen over de grens is in bepaalde gevallen een kennisgeving noodzakelijk. 2. Publiek bekend maken van een (voorgenomen) besluit door een bevoegd gezag. De kennisgeving kan zijn in een landelijke of plaatselijke krant en/of op een website.
Proefneming	Zie omschrijving in paragraaf 1.1. In het aanvraagformulier voor een omgevingsvergunning milieu staat het volgende: <i>een proefneming is een tijdelijke activiteit met als doel de ontwikkeling, verbetering en/of beproeving van nieuwe methoden, processen, stoffen of technieken. Proefactiviteiten moeten uit de hoofdactiviteit voortvloeien.</i>

Bijlage 2

Wettelijke kaders en beleid relevant voor proefnemingen

In deze bijlage staat wetgeving waarvan bekend is dat deze van belang is bij proefnemingen ten behoeve van de circulaire economie. Het gaat over drie categorieën wetgeving:

1. Wetgeving en beleid waarin proefnemingsmogelijkheden zijn opgenomen of beschreven.
2. Wetgeving waarin procedures/toetsingskaders/algemene regels zijn opgenomen.
3. Productregelgeving; eisen aan bouwstoffen, meststoffen en diervoeder.

De **eerste categorie** is wetgeving waarin proefnemingsruimte *expliciet* is opgenomen. De experimenteerwet bij uitstek, de Crisis- en Herstelwet (Chw), valt buiten de scope van deze handreiking en is daarom niet in deze bijlage opgenomen. Meer informatie over de Chw staat in bijlage 9. De **tweede categorie** betreft wetgeving over de leefomgeving die bijna altijd van belang is, denk aan algemene regels, bepalingen met betrekking tot te volgen procedures, toetsingskaders e.d. De **derde categorie** bevat productwetgeving van de drie meest voorkomende producten in de circulaire economie genoemd: bouwstoffen, meststoffen en diervoeders. Als een proefneming wordt opgezet om bij te dragen aan de circulaire economie krijgt men vaak te maken met specifieke productwetgeving omdat uit afval- of reststromen een nieuw product wordt gemaakt. Soms blijft dit overigens ook een afvalstof.

Deze bijlage is vooral bedoeld om een initiatiefnemer van een proefneming op weg te helpen in het “woud” van verschillende wetten. Soms valt wetgeving in verschillende categorieën. Dan wordt die wetgeving meerdere malen genoemd. Het is belangrijk om de (wets)teksten waarnaar verwezen wordt goed te bestuderen omdat wetgeving kan veranderen na publicatie van deze handreiking. De samenvattingen in deze bijlage kunnen daarom verouderd zijn.

2.1 Wetgeving en beleid waarin proefnemingsmogelijkheden zijn opgenomen of beschreven

2.1.1 Besluit omgevingsrecht, artikel 5.9

In [artikel 5.9 van het Bor](#) zijn artikel 15, vijfde lid en artikel 3, onderdeel 14 van de [Richtlijn industriële emissies](#) geïmplementeerd. Op basis van artikel 5.9 van het Bor kan in een omgevingsvergunning worden bepaald dat daarbij aangewezen voorschriften niet gelden gedurende een termijn van ten hoogste negen maanden voor het testen of gebruiken van technieken in opkomst (eerste lid). Onder techniek in opkomst wordt verstaan: *nieuwe techniek die, als zij commercieel zou worden ontwikkeld, hetzij een hoger algemeen beschermingsniveau voor het milieu, hetzij ten minste hetzelfde beschermingsniveau voor het milieu, en grotere kostenbesparingen kan opleveren dan de voor de desbetreffende activiteit bestaande beste beschikbare technieken* (tweede lid). De Nederlandse wetgever heeft ervoor gekozen deze bepaling van toepassing te laten zijn op alle inrichtingen, niet alleen op inrichtingen waarbinnen zich een IPPC-installatie bevindt.

Van dit artikel kan uitsluitend gebruik worden gemaakt als:

- In de omgevingsvergunning milieu een voorschrift is opgenomen met de strekking van artikel 5.9 Besluit omgevingsrecht
- Bij het indienen van de aanvraag al duidelijk is welke voorschriften buiten werking moeten worden gesteld (daarmee moet de aard van de proef ook bekend zijn) en
- Het gaat om een techniek in opkomst: een nieuwe techniek die, als zij commercieel zou worden ontwikkeld, hetzij een hoger algemeen beschermingsniveau voor het milieu, hetzij ten minste hetzelfde beschermingsniveau voor het milieu, en grotere kostenbesparingen kan opleveren dan de voor de desbetreffende activiteit bestaande beste beschikbare technieken.

2.1.2 Besluit milieueffectrapportage, artikel 2

In artikel 2, eerste en tweede lid, van het besluit zijn bepaalde proefnemingen vrijgesteld van de verplichting een milieueffectrapport op te stellen, dan wel de m.e.r.-beoordelingsprocedure te doorlopen:

- *Als activiteiten als bedoeld in [artikel 7.2, eerste lid, onder a, van de wet](#) worden aangewezen de activiteiten die behoren tot een categorie die in onderdeel C van de [bijlage](#) is omschreven, met uitzondering van activiteiten die uitsluitend of hoofdzakelijk dienen voor het ontwikkelen en beproeven van nieuwe methoden of producten en die niet langer dan twee jaar worden gebruikt.*

- Als activiteiten als bedoeld in [artikel 7.2, eerste lid, onder b, van de wet](#) worden aangewezen de activiteiten die behoren tot een categorie die in onderdeel D van de [bijlage](#) is omschreven, alsmede activiteiten die in onderdeel C van de bijlage zijn omschreven en die uitsluitend of hoofdzakelijk dienen voor het ontwikkelen en beproeven van nieuwe methoden of producten en die niet langer dan twee jaar worden gebruikt

Bij een proefneming die korter dan twee jaar duurt hoeft dus geen milieueffectrapport te worden opgesteld maar hoeft alleen een m.e.r.-beoordeling plaats te vinden. Dit kan de proceduretijd sterk bekorten.

2.1.3 LAP3, paragraaf A.4.8

In LAP3 is een aantal paragrafen opgenomen over het stimuleren van innovaties:

A.4.8.1 Innovaties in het afvalbeheer en het LAP

Om de transitie naar een circulaire economie te realiseren zijn op sommige punten innovaties nodig. Het stimuleren van innovaties speelt veel breder dan alleen bij het afvalbeleid. Met name het ministerie van Economische Zaken en Klimaat speelt hierbij een trekkende rol. Het LAP kan hier alleen iets aan toevoegen voor zover het specifiek betrekking heeft op afvalbeheer. De rol van het LAP is dan ook beperkt. Wel is relevant dat bij een evaluatie van LAP1 en LAP2 door een aantal partijen is aangegeven dat het LAP innovaties zelfs zou tegenwerken. Dat moet uiteraard sowieso worden voorkomen.

A.4.8.2 Innovaties die ondersteuning verdienen

Voor het LAP zijn vooral die innovaties van belang die de transitie naar een circulaire economie ondersteunen. Het LAP moet daarom bij voorkeur innovaties ondersteunen die in vergelijking tot de bestaande gangbare vormen van verwerking van de betreffende afvalstof:

- het gebruik van (primaire) grondstoffen beperken en/of (voorbereiding voor) hergebruik stimuleren.
- leiden tot meer gebruik van recyclaat.
- zorgen dat materialen of afvalstoffen die nu nog worden verbrand (zowel als verwijdering als nuttige toepassing) of gestort worden gestuurd naar recycling.
- zorgen dat voorkeursrecycling van de grond komt voor materialen die nu nog minder hoogwaardig of helemaal niet worden gerecycled.
- zijn gericht op het beperken van emissies of energiegebruik zonder dat dit gepaard gaat met minder recycling of hergebruik.

Bij het stimuleren van innovaties met instrumenten specifiek vanuit afvalbeheer en/of milieu zullen met name de innovaties die aan deze criteria voldoen in aanmerking komen.

¹ Hier wordt bedoeld: Minister van Infrastructuur en Waterstaat

2.1.4 Besluit gebruik meststoffen

De artikelen 4, 4a, 5, 6b en 6d van het Besluit gebruik meststoffen bevatten verbodsbepalingen over het toepassen van bepaalde meststoffen (in een bepaalde periode) op (bepaalde soorten) grond. Artikel 4b bevat het verbod om graszoden te vernietigen op grasland.

Op grond van artikel 7 kan, ten behoeve van noodzakelijk onderzoek, ontheffing worden verleend van de hiervoor genoemde artikelen. Artikel 7 luidt:

1. Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit kan in overeenstemming met Onze Minister¹, op aanvraag en gehoord de Technische commissie bodem, ten behoeve van onderzoek ontheffing verlenen van de in de [artikelen 4, 4a, 4b, 5, 6, 6b](#) en [6d](#) gestelde verboden, op basis van een ingediend onderzoeksplan.
2. Een ontheffing kan slechts worden verleend indien naar het oordeel van Onze Ministers:
  - De ontheffing noodzakelijk is voor het te verrichten onderzoek
  - Het onderzoeksplan voldoende duidelijk en onderbouwd is,
  - het voldoende aannemelijk is dat het onderzoek daadwerkelijk zal leiden tot het in het onderzoeksplan geformuleerde onderzoeksresultaat.
  - Het onderzoek voldoende innovatief is.
  - Het onderzoek voldoende beperkt in duur en omvang is, en
  - Het belang van de bescherming van de bodem zich niet verzet tegen de ontheffing.

De inhoud van proef, het toetsingskader en de besluitvorming zijn in het Besluit gebruik meststoffen al beschreven. Het artikel biedt geen ruimte voor ander-soortige proefnemingen of het verlenen van een ontheffing om andere redenen dan genoemd in artikel.

2.1.5 Europese verordening betreffende de overbrenging van afvalstoffen

Artikel 3, vierde lid, van de verordening biedt de mogelijkheid om zonder voorafgaande kennisgeving en toestemming een kleine hoeveelheid afvalstoffen over te brengen ten behoeve van proefnemingen (in een lab). Het artikellid luidt:

‘Overbrengingen van afvalstoffen die uitdrukkelijk bestemd zijn voor laboratoriumanalyse ter bepaling van hun fysische of chemische eigenschappen of van hun geschiktheid voor nuttige toepassing of verwijdering, vallen niet onder de procedure van voorafgaande schriftelijke kennisgeving en toestemming van lid 1. In plaats daarvan gelden de procedurele voorschriften van artikel 18. De hoeveelheid uitdrukkelijk voor laboratoriumanalyse bestemde afvalstoffen waarvoor deze uitzondering geldt, is de kleinste hoeveelheid die redelijkerwijs nodig is om de analyse in elk specifiek geval naar behoren uit te voeren, en bedraagt ten hoogste 25 kg.’

Als een initiatiefnemer afval over de grens wil transporteren, moet er voor bepaalde typen afvalstoffen, conform de verordening een kennisgevingsproces doorlopen worden. Bij zendingen tot 25 kilogram voor een laboratoriumanalyse, hoeft deze procedure niet te worden doorlopen. In dat geval kan er een eenvoudiger procedure worden gevolgd. Wanneer de zending groter is, en dat is vaak het geval bij proefnemingen met afval, dan moet per definitie het uitgebreide kennisgevingsproces wél doorlopen worden als dat voor dat type afval verplicht is, of er nu sprake is van een proefneming of niet.

2.2 Wetgeving waarin procedures/toetsingskaders/algemene regels zijn opgenomen

2.2.1 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

De [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#) (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu. In de Wabo staat welk bestuursorgaan in welke gevallen bevoegd gezag is voor het verlenen van de omgevingsvergunning. Er worden, op hoofdlijnen, eisen gesteld aan de vergunningaanvraag en de inhoud van de omgevingsvergunning. De wet bevat een beschrijving van de te volgen procedures, waaronder advisering. Hoofdstuk 7 Wabo bevat bepalingen over de basistaken van omgevingsdiensten.

2.2.2 Besluit omgevingsrecht

Het [Besluit omgevingsrecht](#) (Bor) is een algemene maatregel van bestuur op grond van de Wabo. In het Bor staat onder andere:

- voor welke activiteiten een [omgevingsvergunning](#) verplicht is.
- wie bevoegd gezag is voor een omgevingsvergunning.
- algemene voorschriften over de aanvraag omgevingsvergunning.
- voorschriften over de inhoud van de omgevingsvergunning.
- de verlenings- en weigeringsgronden voor de omgevingsvergunning beperkte milieutoets.
- aanwijzing van gevallen waarin het bevoegd gezag andere bestuursorganen bij een besluit moet betrekken.
- bepalingen over de organisatie van de handhaving.

2.2.3 Regeling omgevingsrecht

De [regeling omgevingsrecht](#) (Mor) is een ministeriële regeling op grond van de Wabo. In het Mor staat onder andere:

- welke gegevens de aanvrager van een omgevingsvergunning bij zijn aanvraag moet aanleveren.
- in welke vorm en hoe de aanvrager van een omgevingsvergunning zijn gegevens aanlevert.
- een verplichting voor het bevoegd gezag om bepaalde gegevens naar de ILT te sturen.
- wat de beste beschikbare technieken (BBT) zijn, die het bevoegd gezag in de omgevingsvergunning milieu moet verwerken; de documenten waarin de BBT zijn opgenomen staan in de bijlage.
- kwaliteitseisen voor de handhaving.

2.2.4 Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling milieubeheer

In het [Activiteitenbesluit milieubeheer](#) staan milieuregels, vooral voor bedrijven. Alle bedrijven in Nederland vallen onder het Activiteitenbesluit, behalve als ze geen 'inrichting' zijn. Veel van de voorschriften van het Activiteitenbesluit zijn verder uitgewerkt in de [Activiteitenregeling milieubeheer](#).

In het Activiteitenbesluit staan regels per soort milieubelastende activiteit (bijvoorbeeld metaalbewerking) en per soort milieubelasting (bijvoorbeeld geluid). In sommige gevallen zijn de algemene regels niet redelijk. Daarom bevat het Activiteitenbesluit de mogelijkheid om in bepaalde gevallen van de algemene regels af te wijken met maatwerkvoorschriften. Maatwerkvoorschriften kunnen op initiatief van het bevoegd gezag worden opgesteld of op verzoek van de inrichtinghouder.

Het [Activiteitenbesluit milieubeheer](#) kent verschillende typen inrichtingen, namelijk type A, B en C.

- Inrichtingen type A zijn inrichtingen die minder milieubelastende activiteiten uitvoeren, zoals veel kantoor- en schoolgebouwen. Ze hoeven bij de oprichting of een wijziging van de inrichting geen melding te doen of een omgevingsvergunning milieu aan te vragen.
- Inrichtingen type B zijn inrichtingen die bij de oprichting of een wijziging van de inrichting een melding moeten doen aan het bevoegd gezag. Ze hebben geen omgevingsvergunning milieu nodig. Ze vallen volledig onder de algemene regels van het Activiteitenbesluit. Voorbeelden van type B inrichtingen zijn garagebedrijven en metaalbewerkende bedrijven.
- Inrichtingen type C zijn inrichtingen die een omgevingsvergunning milieu nodig hebben. Ze vallen daarnaast ook gedeeltelijk onder het Activiteitenbesluit.

Voor de activiteiten waarop het Activiteitenbesluit van toepassing is, worden dan geen voorschriften in de vergunning opgenomen. Alleen een gedeelte van het Activiteitenbesluit is dus van toepassing op inrichtingen type C. Voorbeelden van type C inrichtingen zijn bedrijven die (gevaarlijke) afvalstoffen verwerken, waaronder bedrijven die grote hoeveelheden afvalstoffen op mogen slaan.

Zolang een proefneming (de activiteit) onder de algemene regels valt en waarschijnlijk is dat aan de voorschriften (bijvoorbeeld emissie-eisen) van het Activiteitenbesluit wordt voldaan, kan de proefneming zonder problemen worden uitgevoerd. Er moet alleen een melding worden gedaan. Het bevoegd gezag kan de melding publiceren zoals hij wordt ontvangen. Of kan er voor kiezen om daarnaast in specifieke gevallen ook nog een maatwerkbesluit met een of meer voorschriften toe te voegen. Het is afhankelijk van de activiteit en het milieuo-nderwerp welke mogelijkheden het bevoegd gezag heeft om maatwerkvoor-schriften toe te passen. Uit de afzonderlijke artikelen is niet altijd meteen duidelijk of er maatwerk mogelijk is. Soms ligt de basis voor maatwerk in een ander artikel. De website [Infomil](#) staat meer informatie over maatwerkvoorschriften en staat in een [Excel file](#) een overzicht maatwerkmogelijkheden.

2.2.5 Wet milieubeheer

De [Wet milieubeheer](#) (Wm) regelt een groot aantal verschillende aspecten en wordt daarom wel als een raamwet beschouwd. De wet legt in grote lijnen vast welke wettelijke instrumenten er zijn om het milieu te beschermen en welke uitgangspunten daarvoor gelden.

De wet bevat een groot aantal regels over afvalstoffen, met name in de hoofdstukken 1, 8, 9 en 10.

De definitie van afvalstof, bijproduct en einde-afval staan in de Wm beschreven. Het antwoord op de vraag of sprake is van de verwerking of het ontstaan van afvalstoffen kan van belang zijn bij het uitvoeren van een proefneming. Immers, als sprake is van handelingen met afvalstoffen:

- Moet de inrichting die, die handelingen uitvoert meestal een omgevingsvergunning ([artikel 2.1 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)) hebben die die handelingen toestaat. Soms volstaat een melding daarvoor.
- Handelingen met afvalstoffen buiten een inrichting zijn uitsluitend toegestaan met een ontheffing of een vergunning (zo is op grond van [artikel 10.2 Wet milieubeheer](#) het storten, anderszins opslaan en verbranden van afvalstoffen buiten een inrichting niet toegestaan en geldt op grond van [artikel 10.54](#) een verbod op gevaarlijke afvalstoffen buiten een inrichting te verwijderen of nuttig toe te passen).

- Soms zijn handelingen in het geheel niet toegestaan. Voor veel handelingen met afvalstoffen kan een ontheffing worden verleend. Zo geldt een absoluut verbod voor het storten, anderszins opslaan en verbranden van *gevaarlijke* afvalstoffen buiten een inrichting ([artikel 10.63, eerste en tweede lid, Wet milieubeheer](#)).
- De handelingen moeten in principe passen binnen de minimumstandaard voor die afvalstoffen (zie sectorplannen). In principe, want proefnemingen zijn toegestaan (zie LAP3, A.4.8.3.2, *Ruimte voor proefnemingen*) en er is een afwijkings-procedure (zie LAP3, A.2.6 *Afwijken van het LAP*).
- Afvalstoffen mogen uitsluitend worden afgegeven aan iemand die genoemd is in [artikel 10.37, tweede lid, van de Wet milieubeheer](#). Kort gezegd is dat iemand die toestemming (vergunning, ontheffing, algemene regel) heeft om een handeling met die afvalstof uit te voeren.
- Er gelden meer of andere administratieve verplichtingen als sprake is van afvalstoffen.
- Het bestemmingsplan laat de vestiging van afvalverwerkende bedrijven niet altijd toe.

Om de vraag of sprake is van een afvalstof te kunnen beantwoorden (als er twijfel bestaat) is de definitie van het begrip afvalstof in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer van belang. Bepalingen over handelingen van afvalstoffen buiten inrichtingen, de bepalingen over afgifte en de bepalingen over de administratieve verplichtingen zijn opgenomen in hoofdstuk 10 van de wet.

2.2.6 LAP3

De Wet milieubeheer verplicht de Minister van Infrastructuur en Waterstaat om eens per zes jaar een afvalbeheerplan op te stellen. Op dit moment is dat het [Landelijk afvalbeheerplan 3](#) (LAP3). In dit plan staat het Nederlandse afvalbeleid. Alle overheidsorganen moeten bij het uitvoeren van hun taken rekening houden met dit plan bij het nemen van besluiten met betrekking tot afvalstoffen. Het is niet direct van kracht op handelingen van niet overheidsinstanties. Het LAP wordt op termijn vervangen door een Circulair Materialenplan (CMP1).

2.2.7 Waterwet

De [Waterwet](#) regelt in hoofdzaak het beheer van watersystemen, waaronder waterkeringen, oppervlaktewater- en grondwaterlichamen. De wet is gericht op het voorkomen dan wel beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, de bescherming en verbetering van kwaliteit van watersystemen en de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

Voor lozingen van afvalwater gelden meestal algemene regels. Die regels voor de meeste directe en indirecte lozingen staan in drie algemene maatregelen van

bestuur, te weten [het Activiteitenbesluit milieubeheer](#), [het Besluit lozing afvalwater huishoudens](#) en [het Besluit lozen buiten inrichtingen](#). Wanneer een lozing van afvalwater niet algemeen is geregeld, is er [een lozingsvergunning nodig, ook](#) als het gaat om een lozing op het riool. Voor een lozing op oppervlakte water is dat een vergunning in het kader van de Waterwet. Voor andere lozingsroutes heeft degene die afvalwater loost een omgevingsvergunning nodig.

2.2.8 Wetgeving omtrent dierlijke bijproducten van toepassing

Bij een proefneming voor de circulaire economie kan een initiatiefnemer te maken krijgen met dierlijke bijproducten. In dat geval gelden ook bepaalde procedures. Hierbij moet met name worden opgelet als het gaat om de verhouding tussen de specifieke dierlijke bijproductenregelgeving en de Wet milieubeheer. De Wet milieubeheer laat op een aantal plaatsen deze specifieke regelgeving voorgaan (zie bijv. hoofdstuk 9 en 10 van de Wm).

Verordening dierlijke bijproducten en uitvoeringsverordening

[Verordening \(EG\) nr. 1069/2009](#) en [Verordening \(EU\) nr. 142/2011](#) zijn van toepassing op materialen en producten die niet worden gebruikt voor menselijke consumptie. Soms is dat omdat het materiaal of product ongeschikt is en niet mag worden gebruikt voor menselijke consumptie. Maar soms kiest een producent er zelf voor om producten, die in principe veilig zijn voor menselijke consumptie, toch voor andere doeleinden te verhandelen.

In de [verordening dierlijke bijproducten 1069/2009/EG](#) wordt de volgende definitie van *dierlijke bijproducten* gehanteerd:

Dierlijke bijproducten zijn dode dieren of delen van dieren, producten van dierlijke oorsprong of andere producten die uit dieren zijn verkregen en die niet voor menselijke consumptie bestemd zijn, met inbegrip van oöcyten, embryo's en sperma.

Dierlijke bijproducten worden, overeenkomstig de lijst in de artikelen 8, 9 en 10 van de verordening ingedeeld in categorie 1-, categorie 2- of categorie 3-materiaal. Categorie 1-materiaal levert het grootste risico voor de volksgezondheid en de diergezondheid op. Categorie 3 het kleinste risico. In de artikelen 12, 13 en 14 is geregeld hoe categorie 1-, 2- en 3-materiaal verwerkt moet worden. Dit moet via een beperkt aantal nauw omschreven verwerkingstechnieken, die de risico's van de dierlijke bijproducten teniet doen.

Op grond van artikel 17 van de verordening mag de bevoegde autoriteit, in afwijking van de artikelen 12, 13 en 14 toestaan dat dierlijke bijproducten en

.....

² TAUW, MJA Advies en Rebel: Verkenning experimenteerruimte voor de circulaire economie, 2020.

afgeleide producten, onder voorwaarden ter beheersing van risico's voor de volksgezondheid en de diergezondheid, worden gebruikt voor tentoonstellingen en artistieke activiteiten en voor diagnose, onderwijs en onderzoek.

Deze voorwaarden houden in dat:

- de dierlijke bijproducten of afgeleide producten daarna niet meer voor andere doeleinden mogen worden gebruikt, en
- de dierlijke bijproducten of afgeleide producten veilig moeten worden verwijderd of
- naar de plaats van herkomst moeten worden teruggezonden, indien van toepassing.

Meer informatie is te vinden op www.nvwa.nl/onderwerpen/dierlijke-bijproducten/regelgeving-over-dierlijke-bijproducten.

2.2.9 Het bestemmingsplan

Ruimtelijke beperkingen kunnen een belemmering vormen bij proefnemingen of het vervolg daarop. In eerder onderzoek is dit al gebleken.²

Bedrijven kunnen niet zomaar naast woningen of andere gevoelige functies gerealiseerd worden. Ook andersom moet er zorgvuldig gemotiveerd worden dat een nieuwe woning bij bestaande bedrijven gerealiseerd kan worden. Bedrijven mogen namelijk ook niet onevenredig in hun belangen worden geschaad door nieuwe woningbouw e.d. in hun directe omgeving.

Milieuzonering is een ruimtelijk instrument voor het invullen en beheren van de ruimte. Hierbij wordt een scheiding tussen verschillende, vaak zich niet met elkaar verdragende, functies aangehouden. Voor milieuzonering is de [VNG publicatie Bedrijven en Milieuzonering](#) een belangrijk standaardwerk. De publicatie geeft voor vele bedrijfstakken en installaties aan:

- Welke milieuonderwerpen een rol kunnen spelen en
  - Welke gemiddelde afstanden tot de woonbebouwing 'passend' zijn
- De milieuaspecten (onder andere geluid, geur, stof en externe veiligheid) bepalen welke afstand tussen een bedrijf en gevoelige functies in acht moet worden genomen. Het milieuaspect met de grootste afstand bepaalt in welke van de zes milieucategorieën een bedrijf moet worden opgenomen. Hoe hoger de milieucategorie, hoe groter de afstand moet zijn.

Als gevolg van jurisprudentie heeft de publicatie bijna de status van 'pseudowetgeving' gekregen waarvan slechts gemotiveerd kan worden afgeweken.

Het bestemmingsplan laat in een bepaald gebied vestiging tot een bepaalde milieucategorie toe. Vestiging van bedrijven in een hogere categorie kan niet zomaar worden toegestaan. In dat geval moet een procedure tot afwijking van het bestemmingsplan worden doorlopen (zie hierna). Hetzelfde geldt voor bedrijven die een zodanige verandering doorvoeren in hun bedrijfsvoering dat zij in een hogere categorie gaan vallen. De acceptatie van afvalstoffen leidt in veel gevallen tot plaatsing in een hogere categorie. In dat geval is afwijking van het bestemmingsplan nodig. Dat kan op drie manieren:

2.2.9.1 Binnenplannen met omgevingsvergunning

Bestemmingsplannen bevatten vaak regelingen waarmee het mogelijk is om met een omgevingsvergunning af te wijken van de regels, zolang een situatie voldoet aan de gestelde voorwaarden. Voor het afwijken binnen de regels van het plan geldt de reguliere voorbereidingsprocedure en kan doorgaans binnen acht weken een omgevingsvergunning worden verleend door het college van burgemeester en wethouders. In een bestemmingsplan is vaak al een aantal afwijkingsmogelijkheden opgenomen, zoals een afwijking met 10 % van de maximale goothoogte of een afwijking van 1 meter. Meestal zijn er voorwaarden verbonden aan een binnenplanse afwijking.

2.2.9.2 Kruiemelgeval

In het Besluit omgevingsrecht, bijlage II is een aantal standaard afwijkingen benoemd. Dit zijn de zogenaamde kruiemelgevallen. Het zijn relatief kleine afwijkingen waarbij de reguliere procedure voor een omgevingsvergunning wordt gevolgd (acht weken). Een voorbeeld van een dergelijke afwijking is een dakopbouw of een dakkapel aan de voorkant.

2.2.9.3 Buitenplannen met omgevingsvergunning

Als de regels van het bestemmingsplan een bepaalde activiteit niet toestaan (ook niet met een omgevingsvergunning) is het mogelijk om buitenplannen met een omgevingsvergunning van het plan af te wijken. Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd gezag, maar de gemeenteraad moet een verklaring van geen bedenkingen afgeven. De proceduredtijd is zes maanden vanaf indiening van een complete aanvraag (die vaak samenloopt met andere toestemmingen).

Afwijking van het bestemmingsplan kan worden toegestaan. [Artikel 2.12, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#) verplicht het gemeentebestuur niet tot medewerking aan een afwijking van het bestemmingsplan. Ook als er geen weigeringsgronden zijn hoeft de gemeente dus niet mee te werken aan een afwijking die wordt aangevraagd.

Naast rijksregelgeving kunnen ook provinciale regels van toepassing zijn, zoals de provinciale milieuverordening (of interim omgevingsverordening) en de gemeentelijke APV.

2.3 Productregelgeving

Om een materiaal of voorwerp als niet-afvalstof in de handel te brengen moet het te maken product voldoen aan de regels die gelden voor dat type product. Er wordt veel geëxperimenteerd met het maken van bouwstoffen, meststoffen en diervoeders uit reststoffen. Daarom staan die productwetgevingen in deze paragraaf vermeld.

2.3.1 Besluit en Regeling bodemkwaliteit

Het [Besluit bodemkwaliteit](#) (Bbk) geeft regels voor de toepassing van bouwstoffen, grond en baggerspecie. Bouwstoffen mogen worden toegepast in nuttige werken, zoals gebouwen, wegen en bruggen. Is het werk niet 'nuttig', dan is er sprake van het zich ontdoen van afvalstoffen. Bouwstoffen moeten voldoen aan maximale emissiewaarden en samenstellingswaarden. Voldoen ze daar aan dan mogen ze gewoon in de bodem worden toegepast. Voldoet de bouwstof niet aan deze waarden, dan is er sprake van een afvalstof. Door breken, zeven, scheiden of reinigen kan een deel van deze 'afvalstof' mogelijk alsnog voldoen aan de waarden die aan bouwstoffen worden gesteld. Er zijn drie categorieën bouwstoffen: vormgegeven bouwstoffen, niet vormgegeven bouwstoffen zonder IBC-maatregelen en niet-vormgegeven bouwstoffen met IBC-maatregelen. Het Besluit bodemkwaliteit geeft ook regels voor het toepassen van grond en baggerspecie op of in de bodem en in het oppervlaktewater. De normstelling is gebaseerd op een risicobenadering. Dit betekent dat voor situaties met een gering risico weinig regels en soepele normen gelden. In situaties met meer risico's gelden strengere normen en meer regels. Er is dus een directe relatie tussen het gebruik (de functie) en de kwaliteit van de bodem. Uitgangspunt is dat de bodem geschikt moet blijven voor de functie die erop wordt uitgeoefend. Het besluit geeft hiervoor generieke normen. Het lokale bevoegde gezag kan zelf binnen grenzen hogere dan wel lagere normen vaststellen aan de hand van de lokale situatie.

De [Regeling bodemkwaliteit](#) bevat regels over het verlenen van milieuverklaringen bodemkwaliteit en het daaraan voorafgaande onderzoek, wijst werkzaamheden aan waarvoor bedrijven over een erkenning van de minister van IenW moeten beschikken om ze te mogen verrichten, evenals de normdocumenten waaraan moet worden voldaan om te worden erkend en waaraan na erkenning bij de uitoefening van de werkzaamheden moet worden voldaan.

2.3.2 Meststoffenverordening

[Verordening \(EG\) Nr. 2003/2003](#) van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 inzake meststoffen regelt het op de markt brengen van meststoffen in Europa. Deze verordening wordt gerevisieerd door [Verordening \(EU\) 2019/1009](#) van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 tot vaststelling van voorschriften inzake het op de markt aanbieden van EU-bemestingsproducten en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 1069/2009 en (EG) nr. 1107/2009 en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 2003/2003. Door deze revisie zullen naast huidige minerale meststoffen die het label 'EG-meststof' voeren ook organische meststoffen, anorganische en organische bodemverbeterende middelen, potgrond- en substraten en biostimulatoren worden toegevoegd aan EU Verordening 2003/2003. De nieuwe verordening treedt in werking op 16 juli 2022.

2.3.3 Meststoffenwet

De [Meststoffenwet](#) bepaalt onder welke voorwaarden vervoer van, en handel in meststoffen is toegestaan. De wet maakt daarbij een indeling naar verschillende typen meststoffen:

- dierlijke meststoffen
- zuiveringsslib
- compost
- overige organische meststoffen
- anorganische meststoffen (kunstmeststoffen)

Per meststof gelden er verschillende regels, voorwaarden en uitrijdperioden. Voor het digestaat van monovergisting van uitsluitend dierlijke mest geldt, dat dit mag worden vervoerd, verhandeld en gebruikt als 'dierlijke meststof'.

De website van de NVWA vermeldt dat deze regels in detail zijn *uitgewerkt in het [Uitvoeringsbesluit meststoffenwet](#) en de [Uitvoeringsregeling meststoffenwet](#), onder andere in de vorm van:*

- *landbouwkundige, milieu-, verpakkings- en etiketteringseisen waaraan dierlijke meststoffen moeten voldoen om als zodanig in de handel te mogen worden gebracht;*
- *gebruiksnormen;*
- *opslagcapaciteit voor dierlijke meststoffen;*
- *administratieve verplichtingen, waaronder registratie van bedrijven;*
- *eisen voor het vervoer, zoals wegen, bemonstering en het Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen (VDM) en*
- *eisen voor de verwerking van mest*

2.3.4 Besluit gebruik meststoffen

Het besluit bevat een aantal specifieke regels omtrent het toedienen van meststoffen. Er wordt onder meer geregeld in welke periodes en onder welke (bodem)condities meststoffen mogen worden uitgereden en hoe meststoffen moeten worden toegediend.

2.3.5 Diervoederwetgeving

Diervoeders zijn alle stoffen en producten, inclusief additieven, verwerkt, gedeeltelijk verwerkt of onverwerkt, die bestemd zijn om te worden gebruikt voor orale voeding aan dieren (artikel 3, vierde lid, van [Verordening \(EG\) nr. 178/2002](#)). Onder het begrip diervoeder vallen derhalve niet alleen in een diervoederbedrijf verwerkte producten maar ook alle producten die daarvoor worden bestemd zoals gras, maïs, of plantaardig of dierlijke bijproducten.

2.3.6 Wet dieren

Paragraaf 2 van de [Wet dieren](#) bevat bepalingen over de veiligheid en deugdelijkheid van diervoeders. De wet bevat een integraal kader waarin de kernpunten zijn vastgelegd voor regels met betrekking tot het gedrag van mensen jegens dieren en voor regels ter beheersing van de risico's die dieren of producten die van die dieren afkomstig zijn met zich kunnen brengen voor de mens en voor andere dieren. Bij algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling kunnen nadere eisen worden gesteld, onder andere met betrekking tot diervoeder en milieu.

2.3.7 Besluit diervoeders en regeling diervoeders 2012

Het besluit en de regeling strekken ter uitvoering van de Wet dieren, onder andere met betrekking tot het in de handel brengen en afleveren van diervoeders. Daarnaast strekt het besluit ter implementatie van richtlijn [2002/32/EG](#) en ter uitvoering van een groot aantal EU-verordeningen met betrekking tot diervoeders. [Richtlijn 2002/32/EG](#) geeft regels voor het nemen van maatregelen bij overschrijding van maximumgehalten van ongewenste stoffen, verhoogde gehalten van ongewenste stoffen en bij het bekend worden van nieuwe gegevens over stoffen die een gevaar kunnen vormen voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu. Voor ongewenste stoffen in diervoeders biedt artikel 3.8 van dit besluit, dat artikel 7 van richtlijn 2002/32/EG implementeert, in samenhang met artikel 5.11 van de wet een grondslag tot het nemen van maatregelen. Verder stellen de volgende EU-verordeningen regels met betrekking tot de zuiverheid en veiligheid van diervoeders:

- [Verordening \(EG\) nr. 999/2001](#), die voorschriften stelt inzake preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën, zoals BSE (gekkekoeienziekte),

- [Verordening \(EG\) nr. 1829/2003](#) en Verordening nr. 1831/2003 die regels stellen met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders,
- [Verordening \(EG\) nr. 1831/2003](#) over toevoegingsmiddelen voor diervoeding,
- [Verordening \(EG\) nr. 2160/2003](#) over de bestrijding van salmonella en andere specifiek door voedsel overgedragen zoönoseverwekkers (dit zijn op mensen overdraagbare ziekten),
- [Verordening \(EG\) nr. 396/2005](#) tot vaststelling van maximumgehalten aan bestrijdingsmiddelenresiduen, waartoe zowel gewasbeschermingsmiddelen als biociden behoren,
- [Verordening \(EG\) nr. 1069/2009](#) inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, waarbij is bepaald in welke gevallen dierlijke bijproducten mogen worden vervoerd.

Bijlage 3

Bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties met contactmogelijkheden

In onderstaande tabel is een selectie van veelvoorkomende onderwerpen en hun bevoegde gezagen of gemandateerde of gedelegeerde uitvoeringsorganisatie weergegeven.

Onderwerp	Bevoegd gezag of uitvoeringsorganisatie	Contactgegevens
Omgevingsvergunning aanvragen - algemeen	Omgevingsdiensten	Deze link geeft een overzicht van de omgevingsdiensten.
Omgevingsvergunning BRZO, RIE of IPCC bedrijf	Provincies, gemeentes en omgevingsdiensten	<p>De contactgegevens van provincies kunnen worden gevonden via Contactgegevens Provincies Overheid.nl.</p> <p>De contactgegevens van gemeenten kunnen worden gevonden via Contactgegevens Gemeenten Overheid.nl.</p> <p>Een melding in het kader van het activiteitenbesluit kan worden gedaan via de Activiteitenbesluit Internet Module (AIM).</p> <p>Wanneer een aanvraag voor een omgevingsvergunning wordt ingediend via het Omgevingsloket Online (OLO) wordt de aanvraag via de gemeente doorgestuurd naar de afdeling vergunningen van de juiste provincie.</p>
Activiteiten die alleen doorgang kunnen vinden onder Crisis- en Herstelwet	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (onder de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening)	Er kan contact gelegd worden via de contactgegevens die vermeld staan op deze pagina van Infomil .
EVOA, inzamelvergunningen, producentenverantwoordelijkheid	ILT	U kunt via deze link contact opnemen met de ILT
Stikstof en Natuurbeheer	Provincies of het ministerie van LNV	Bijl 2 geeft een overzicht gegeven van de relevante bevoegde gezagen
Meststoffen (dierlijk of organisch)	Gebruik van meststoffen: RvO De NVWA moet soms ook worden ingelicht of er moet een registratie worden gedaan.	RvO kunt u bereiken via deze pagina met uitleg over mest. Mest (rvo.nl) De NVWA kunt u bereiken via Erkenning, registratie of vergunning per bedrijfstype, product of activiteit Erkenningen, registraties en vergunningen NVWA
Water (lozingen in water, opnemen of infiltratie grondwater, waterbodem)	Waterschappen, Rijkswaterstaat of provincie. Dit is o.a. afhankelijk van de hoeveelheid en locatie van het water.	Helpdesk water geeft een overzicht van de relevante bevoegde gezagen
Transport (van afvalstoffen) of gevaarlijke stoffen	ILT	U kunt via deze link contact opnemen met de ILT.
Radioactiviteit en nucleaire veiligheid	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming	U kunt contact opnemen met de ANVS via Contact en bereikbaarheid Autoriteit NVS .
(Dier)voedingsmiddelen	NVWA	De NVWA kunt u bereiken via Erkenning, registratie of vergunning per bedrijfstype, product of activiteit Erkenningen, registraties en vergunningen NVWA .
Dierlijke bijproducten	NVWA	De NVWA kunt u bereiken via Erkenning, registratie of vergunning per bedrijfstype, product of activiteit Erkenningen, registraties en vergunningen NVWA .

Bijlage 4

Vorbereiding voor de proefneming

De vragen in deze bijlage kunnen door een initiatiefnemer worden gebruikt om de proefneming voor te bereiden. De bijlage biedt daarmee duidelijke handvatten om in gesprek te gaan met het bevoegd gezag over wat mogelijk is en waar de grenzen liggen.

Wat wil ik bereiken met de proefneming?

Bijvoorbeeld:

Met het experiment wil ik aantonen dat de business case van de nieuwe werkwijze positief is. Als dat zo is dan wil ik de nieuwe werkwijze in al mijn fabrieken uitrollen.

Wat wil ik aantonen met de proefneming?

Bijvoorbeeld:

Dat bij het gebruik van afvalstof X als grondstof de emissies onder controle kunnen worden gehouden en binnen de emissienormen blijven.

Beknopte omschrijving van de proefneming

Hoe lang heb ik nodig om de proefneming uit te voeren?

Welke middelen heb ik nodig om de proefneming uit te voeren?

De proefneming is voor mij geslaagd als:

Bijvoorbeeld:

Als ik weet dat een nieuwe werkwijze technisch mogelijk is binnen alle randvoorwaarden. Of, als ik weet dat ik X % van mijn grondstoffen kan vervangen door een secundaire grondstof zonder toename van het energiegebruik. Als ik weet welke emissies er vrijkomen bij het toepassen van het aangepaste werkproces.

Milieu-impact van de proefneming

Vaak is het niet mogelijk om bij het voorbereiden van een proefneming al direct een nauwkeurig inzicht te hebben in de milieueffecten. Voordat een bevoegd gezag echter kan beoordelen of een proefneming toelaatbaar is zal daar wel inzicht in moeten zijn. Verzamel daarom gegevens over de verandering van de milieu-impact door de proefneming. De onderstaande tabel kan daar bij helpen.

Compartiment	Over welke stoffen/emissies gaat het. ³	Milieu-impact neemt toe of af, of weet nog niet. ⁴	Onderbouwing
Lucht			
Geur			
Water			
Bodem			
Geluid			
Energiegebruik			
Afvalstoffen/circulariteit			
Vermeden gebruik van primaire grondstoffen			
Voorkomen ontstaan van afvalstoffen.			

³ Vul in welke stoffen die schadelijk zijn voor de menselijke gezondheid en het milieu er allemaal vrijkomen. Vergeet ook niet de aanwezigheid van mogelijk onbekende stoffen die aanwezig kunnen zijn in afval- of grondstoffen die als alternatief voor het de originele grondstoffen worden ingezet, of stoffen die kunnen ontstaan bij procesveranderingen. Geef het zo specifiek en nauwkeurig mogelijk aan. Bijvoorbeeld: Door deze proefneming zal er naar verwachting er in de toekomst 10 000 ton per jaar aan primaire grondstoffen minder hoeven te worden gebruikt. Of, door deze proefneming zal de emissie van NOX afnemen met XX mg/m³ wat overeen komt met een vracht van YYY kg per jaar. Of, deze proefneming bespaart ongeveer 15 000 m³ aardgas per jaar.

⁴ Denk ook aan de milieueffecten in de keten voor en na de eigen onderneming, zowel positieve als negatieve milieueffecten.

Dit is mijn situatie

Adres waar de proefneming moet plaatsvinden:

- Dit betreft een inrichting
 Ja Nee
- Er is een omgevingsvergunning milieu voor deze inrichting:
 Ja Nee
- De proef past volgens mij binnen de vergunning⁵:
 Ja Nee
- De proef past volgens mij binnen de vergunning onder een proefnemingsvoorschrift:
 Ja Nee
- De proef vereist volgens mij een melding:
 Ja Nee
- De proef past volgens mij binnen het bestemmingsplan:
 Ja Nee

Deze partijen wil ik betrekken bij de proefneming

Naam partij	Rol van de partij	Contactpersoon

Met deze wetgeving moet ik rekening houden

Activiteit	Relevante wetgeving	Strekking van de regels

De volgende bevoegd gezagen spelen een rol

Bevoegd gezag	Rol van de partij	Contactpersoon

.....
⁵ Het is goed om dit ook voor te leggen aan het bevoegd gezag. Als het bevoegd gezag dit anders interpreteert kan dit leiden tot handhaving van de regels. Daarom is het goed om dit te onderbouwen met de vergunningsvoorschriften die van toepassing zijn.

Bijlage 5

Voorbeeld format risicoanalyse

Voer een risicoanalyse uit om de risico's gestructureerd in kaart te brengen. Dit kan bijvoorbeeld via de [RISMAN-methode](#) die in deze bijlage wordt gehanteerd.

Deze methode is ontwikkeld om risico's in projecten te beheersen, maar kan ook worden toegepast voor organisaties. Het is niet altijd nodig om de volledige methode toe te passen. Ook een deel van de methode kan al heel verhelderend werken en helpen om het gesprek over risico's tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag op gang te laten komen.

Een risico is een ongewenste gebeurtenis met een negatief effect op doelstellingen. De ongewenste gebeurtenis kan effect hebben op de hoofddoelstelling/het resultaat van de proefneming. Maar de gebeurtenis kan ook een negatief effect hebben op de doelstelling dat tijdens het uitvoeren van de proefneming moet worden voldaan aan de randvoorwaarden van de milieuvergunning.

De risicoanalyse begint met het invullen van een risicotabel: verwerk de risico's, oorzaken, gevolgen, beheersmaatregelen en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de beheersmaatregelen in een risicotabel, bijvoorbeeld zoals hieronder. De ingevulde tekst is slechts ter illustratie. Dit invullen gaat het beste met een groep deskundigen die vanuit verschillende invalshoeken kunnen kijken naar de proefneming.

Risico = ongewenste gebeurtenis	Oorzaken	Gevolgen	Kans-getal A (1-5)	Gevolg-getal B (1-5)	Risico Getal A x B	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke voor uitvoering beheersmaatregel
Fijnstofemissies boven de vergunde waarde	Filters kunnen de hoeveelheid fijnstof niet aan	Fijnstofemissies naar de omgeving. Overlast bij de omwonenden	2	1	2	Voortdurende monitoring van de filters en de fijnstofemissies. Als de emissies te hoog worden dan wordt de proefneming stilgelegd.	Initiatiefnemer schakelt een externe meetdienst in die de wacht een signaal kan geven om de proefneming te stoppen.

Stappen van de risicoanalyse

1. Bepaal het doel van de risicoanalyse. Dit kan het doel van de gehele proefneming zijn of een specifiek doel. Hulpvragen hierbij zijn onder andere:
  - a. Wat wil ik met de proefneming bereiken?
  - b. Moet de proefneming binnen de huidige milieuvergunning worden uitgevoerd?
    - i. Moet de emissie onder een bepaald niveau blijven?
    - ii. Zijn er andere (milieu)normen die niet overschreden mogen worden?
  - c. Zijn er veiligheidsrisico's die beheerst moeten worden (en waarvoor geen ander kader voor risicobeheersing van toepassing is)?
2. Bepaal welke stakeholders betrokken moeten worden bij de risicoanalyse. Wie hebben zicht op de risico's die kunnen optreden bij de uitvoering van de proefneming?
  - a. Denk hierbij aan de technische deskundigen, maar ook aan deskundigen op het gebied van veiligheid, de (fabrieks)omgeving van de uitvoering van de proefneming etc. Betrek deze deskundigen bij de risicoanalyse.
  - b. Betrek ook het bevoegd gezag bij de risicoanalyse. Dit zijn de "deelnemers" aan de risicoanalyse.
3. Inventariseer de risico's.
  - a. Beschrijf daarbij per risico de mogelijke oorzaken en gevolgen.
  - b. Dit kan in een gezamenlijke sessie of individueel, bijvoorbeeld schriftelijk vooraf aan een sessie.
4. Prioriteer de risico's.
  - a. Laat de deelnemers aan de risicoanalyse daarvoor een inschatting geven van de kans van optreden (kansgetal a) en van de gevolgen van de risico's (gevolggetal b). Dit kan in een gezamenlijke sessie of individueel.
  - b. Risico's met een hoge kans van optreden en/of grote gevolgen krijgen een hogere prioritering.
  - c. Voor een eenduidige inschatting van kans en gevolgen wordt gebruik gemaakt van klassen (voorbeelden zijn laag-midden-hoog, een 5-punt schaal of bandbreedtes van kosten of emissies bijvoorbeeld. Bij die laatste wordt een gevolggetal gekoppeld aan verschillende bandbreedtes bijvoorbeeld:
1 = onder emissienormen
2 = tussen 1 en 1,5 x de emissienorm
3 = tussen 1,5 en 2,5 x de emissienorm
4 = tussen 2,5 en 5 x de emissienorm,
5 = meer dan 5 x de emissienorm
  - d. Bespreek de invulling en afbakening van de klassen voorafgaand aan de prioritering met de deskundigen en bevoegd gezag zodat een goed onderscheid kan worden gemaakt in risico's met een lage en hoge prioriteit. Hierbij wordt dus duidelijk wat acceptabel is en wat niet.
5. Organiseer een sessie/bijeenkomst en bespreek de risico's en de prioritering met de deelnemers aan de risicoanalyse en pas deze zo nodig aan voor een eenduidig en gedragen overzicht van risico's
6. Formuleer tijdens de sessie/ bijeenkomst met de deelnemers aan de risicoanalyse beheersmaatregelen voor de risico's met de hoogste prioriteit. Denk hierbij aan:
  - a. Preventieve maatregelen waarmee de kans dat het risico optreedt wordt verkleind en
  - b. Correctieve maatregelen waarmee de gevolgen van het risico worden beperkt.
7. Leg vast wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de beheersmaatregelen.
8. Voer de afgesproken beheersmaatregelen uit.
9. Evalueer de beheersmaatregelen.
10. Actualiseer de risicoanalyse als daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld als de proefneming wordt verlengd, uitgebreid, herhaald of als er besloten moet worden over de voortgang van de proefneming bij een faseovergang

Bijlage 6

Voorbeeld Plan van Aanpak

Hieronder staat een voorbeeld van een plan van aanpak bij een aanvraag tot het mogen uitvoeren van een proefneming. Als het bevoegd gezag zelf geen format voorschrijft dan kan dit format worden gebruikt. De ingevulde tekst is slechts ter illustratie.

Start en einddatum van de proef

1-1-2021 – 30-6-2021

Doel van de proef

Testen of afvalstof X gebruikt kan worden als vervanging van grondstof Y.

Technische beschrijving van de installatie en de proef zelf

In de huidige bedrijfsvoering wordt grondstof Y gebruikt voor de productie van Z. Het gaat om een omzetting van Y in Z via proces K. Dit proces staat in meer detail beschreven in bijlage 1 bij dit plan van aanpak.

Afvalstof X heeft nagenoeg vergelijkbare eigenschappen als Y en we willen daarom onderzoeken of X ook in het proces kan worden ingezet ter vervanging van primaire grondstof Y. X bevat echter vanwege de herkomst nog enige verontreinigingen van type W. De verwachting is dat W wordt afgebroken tijdens proces K. Tijdens de proef willen we onderzoeken of:

1. Afvalstof X (deels) stof Y kan vervangen in proces K.
2. Of aanwezigheid van stof W in afvalstof X leidt tot problemen (lagere kwaliteit product Z, verstoppingen in het proces, emissies, etc.).
3. Bij problemen, of stof W vooraf aan proces K kan worden verwijderd uit afvalstof X.

De proef is geslaagd als

We hebben kunnen aantonen dat minimaal 20% van grondstof Y kan worden vervangen door afvalstof X zonder dat de emissies van stof W naar bodem en lucht te sterk toenemen.

De veranderingen in de bedrijfsvoering ten opzichte van de normale situatie

We accepteren tijdelijk afvalstof X en zetten die in proces K.

Hierbij zal het aandeel X in de input steeds iets worden opgehoogd.

Welke risico's zijn er en hoe worden die tijdens de proef beheerst?

We monitoren de emissies naar lucht en water. Hiervoor worden dagelijks monsters genomen die worden geanalyseerd op de aanwezigheid van de stoffen die wij mogen lozen volgens de bestaande vergunning aangevuld met stof W.

De kwaliteit van product Z wordt nauwlettend in de gaten gehouden. Hierbij volgen we ons standaard kwaliteitscontroleprotocol, maar wordt de frequentie opgevoerd naar 1 keer per 2 uur gedurende de eerste 48 uur van de proef. Als de resultaten van die eerste 48 uur daartoe aanleiding geven kan de frequentie worden verlaagd of eventueel verhoogd.

Te verwachten milieubelasting (emissies) en de eventuele veiligheidsrisico's

Compartment	Vrijkomende/ gebruikte stoffen ⁶	Milieu-impact ⁷ neemt (niet) toe of af, of weet nog niet ⁸	Onderbouwing
Lucht	W	Weet nog niet	In afvalstof X is W aanwezig. We verwachten dat W wordt uitgefilterd door de filters aan het einde van proces K, want W is ook een zure stof en de filters zijn gericht op het afvangen van zure stoffen. Doel van de proef is om te onderzoeken of dit werkelijk zo is.
Geur	n.v.t.	Geen toename of afname	Stoffen X, Y en W hebben een geringe geur. Proces K is afgesloten.
Water	n.v.t.	Geen toename of afname	Tijdens proces K komt geen afvalwater vrij. Er is geen lozing naar riool of oppervlaktewater.
Bodem	W	Geen toename of afname	Product Z wordt toegepast als bouwstof op de bodem. Het aandeel W moet zo laag zijn dat dit niet tot onverantwoorde risico's leidt. In de proef maken we product Z uit afvalstoffen en meten we of de aanwezigheid van Z binnen de normen van het bouwbesluit valt.
Geluid	n.v.t.	Mogelijk toename	Als W een probleem vormt in het proces dan zal een voorbehandelingsstap plaats moeten vinden. De apparatuur hiervoor maakt enig geluid. Dit zal de totale hoeveelheid geluid mogelijk zeer beperkt doen toenemen.
Energiegebruik	n.v.t.	Toename	Het energiegebruik binnen de inrichting zal per geproduceerde ton naar verwachting iets toenemen. Als echter naar de gehele keten wordt gekeken dan neemt het energiegebruik per ton af omdat opwerkingsstap L niet meer nodig is bij de toeleverancier.
Afvalstoffen/ circulariteit	Afvalstof X wordt ingezet	Neemt af	De inzet van afvalstof X vervangt het gebruik van primaire stof Y.

⁶ Vul in welke stoffen er allemaal vrijkomen, vergeet ook niet de aanwezigheid van mogelijk onbekende stoffen die aanwezig kunnen zijn in alternatieve grondstoffen, of die kunnen ontstaan bij procesveranderingen.

⁷ Denk ook aan de milieueffecten in de keten voor en na de eigen onderneming, zowel positieve als negatieve milieueffecten.

⁸ Niet alle bevoegd gezagen gaan akkoord met "Weet nog niet". Het doen van proefnemingen gaat echter altijd gepaard met enige onzekerheid omdat er iets nieuws wordt uitprobeerd. Met de onderbouwing moet toegelicht worden hoe een problematische toename wordt voorkomen.

Waar worden de afvalstoffen naartoe afgevoerd?

Tijdens de proef wordt verontreiniging W waarschijnlijk afgebroken. Mocht verontreiniging W leiden tot problemen dan zullen we de stof voorafgaand aan het proces verwijderen uit afvalstof X. De vrijkomende afvalstroom met een hoge concentratie W zal worden afgevoerd naar afvalverwerker A die vergund is om afvalstoffen met EURAL code xx * te ontvangen.

Registratie van de procesvoering en de controle van de emissies (monitoring)

De emissies naar de lucht worden geregistreerd in ons emissiemeetsysteem. Dit is voor u als bevoegd gezag inzichtelijk. De aangevoerde grond- en afvalstoffen zullen worden geregistreerd in ons grondstoffenmanagement systeem. Hierin is de herkomst van alle (grond) stoffen binnen onze inrichting herleidbaar. Dagelijks wordt door ons gecontroleerd of de emissies voldoen aan de emissie-eisen uit de milieuvergunning.

Wijze van rapportage van de resultaten

In de rapportage nemen we de volgende onderwerpen op:

- Omschrijving van de uitgevoerde proeven
- Eventuele afwijkingen van de omschrijving in dit plan van aanpak
- Resultaten van de proef
  - Hoeveelheid afvalstof X die is ingezet per leverancier
  - Vermindering van de hoeveelheid Y die is ingezet
  - Emissies naar de lucht en bodem
  - Kwaliteit van product Z
  - Eventueel afgevoerde hoeveelheid afval met geconcentreerde W.

Bijlage 7

Voorbeeld Evaluatierapport

Hieronder staat een voorbeeld voor een evaluatierapport dat kan worden gebruikt. De ingevulde tekst is ter illustratie.

Doel van de proefneming

Aantonen dat afvalstof X kan worden ingezet in productieproces K ter vervanging van primaire grondstof Y zonder dat de emissies zo sterk toenemen dat ze boven de in de milieuvergunning opgenomen normen komen.

Uitgevoerde werkzaamheden tijdens de proefneming

In de huidige bedrijfsvoering wordt grondstof Y gebruikt voor de productie van Z. Het gaat om een omzetting van Y in Z via proces K. Dit proces staat in meer detail beschreven in bijlage 1. bij dit plan van aanpak.

Afvalstof X heeft nagenoeg vergelijkbare eigenschappen als Y en is daarom onderzocht als alternatief ter vervanging van primaire grondstof Y. X bevat echter vanwege de herkomst nog enige verontreinigingen van type W. De verwachting is dat W wordt afgebroken tijdens proces K. Tijdens de proef is onderzocht of:

- 1. Afvalstof X (deels) stof Y kan vervangen in proces K.
- 2. Of aanwezigheid van stof W in afvalstof X leidt tot problemen. (lagere kwaliteit product Z, verstoppingen in het proces, emissies, etc.)

Afwijkingen van de geplande werkzaamheden

Stap 3 van de voorgenomen werkzaamheden, namelijk het verwijderen van W uit afvalstof X is niet uitgevoerd. In de praktijk bleek dat de aanwezigheid van W niet tot problemen leidde bij een vervanging van maximaal 50% van grondstof Y door afvalstof X.

Omschrijving van de resultaten

Afvalstof X kan zonder problemen 50% van grondstof Y vervangen. Verontreiniging W wordt tijdens het proces afgebroken.

Neveneffecten

Bij een hogere vervanging dan 50% ontstaan verstoppingen in de productielijn. Dit zorgt voor stilstand en een hoger energiegebruik.

Gemeten milieueffecten

In bijlage 1 staan de emissies naar de lucht zoals gemeten tijdens de proefneming in vergelijking tot de emissies in het half jaar voorafgaand aan de proefneming.

Conclusie

Het doel van de proefneming is gehaald. Een deel van de primaire grondstoffen voor onze producten kan worden vervangen door reststof X zonder dat de emissies zo sterk toenemen dat zij de normen in de vergunning overschrijden.

Vervolg

We zullen een dossier opstellen over deze proefneming en voorleggen aan het bevoegde gezag om te bepalen wat er nodig is voor verdere vervolgstappen.

Bijlage 8

Voorbeeld proefnemingsvoorschrift (uit LRSO)

De onderstaande tekst is een voorbeeld van een proefnemingsvoorschrift voor afvalverwerkende bedrijven die is opgesteld door de Landelijke redactie standaardteksten omgevingsvergunning (LRSO). Er zijn -vanzelfsprekend- ook andere voorschriften denkbaar. Indien een bepaalde proefneming bij de aanvraag om vergunning al wordt voorzien, kan die proefneming ook worden aangevraagd en vervolgens in de vergunning worden opgenomen. Indien nodig kunnen aan de proefneming voorschriften worden verbonden die (gedeeltelijk) afwijken van de voorschriften voor de reguliere bedrijfssituatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan iets ruimere emissie-eisen gedurende het uitvoeren van een proef.

Proefneming

1. Vergunninghouder mag mits hiervoor vooraf schriftelijk goedkeuring is verleend door het bevoegd gezag en bij wijze van proef andere dan in deze vergunning opgenomen technische installaties⁹ en/of alternatieve grond-, hulp-, of brandstoffen toepassen dan wel andere afvalstoffen verwerken. Goedkeuring wordt slechts verleend indien de proefneming noodzakelijk is om informatie te vergaren over de technische haalbaarheid van de andere toepassing en deze informatie niet op een andere wijze kan worden verkregen.
2. Toestemming wordt slechts verleend indien:
  - a. de proefneming ten hoogste x duurt;
  - b. aangetoond is dat ten gevolge van de proefneming de geldende milieuhygiënische randvoorwaarden niet zullen worden overschreden.
3. Voordat goedkeuring kan worden verleend voor een proef moeten, minimaal zes weken voor aanvang van de proef, de volgende gegevens schriftelijk aan het bevoegd gezag worden verstrekt:
  - a. het doel en de noodzaak van de proefneming;
  - b. een beschrijving van de alternatieve stof of van de alternatieve techniek of het alternatieve proces, met vermelding van de capaciteit inclusief eventuele wijzigingen in installaties en procesvoeringen;
  - c. de te verwachten wijziging in emissies en verbruiken, aangegeven met behulp van massabalansen en de verwachte wijziging in gevolgen voor het milieu;

.....

⁹ Let op: De aard van de inrichting mag niet veranderen door een proefneming. Een bakker mag bijvoorbeeld niet ineens via een proefneming onder deze proefnemingsvoorschriften afval gaan verwerken, omdat de vergunning is afgegeven voor een bepaald type activiteit.

- d. de wijze waarop tijdens de proefneming processen en emissies, gevolgen voor het milieu en de verbruiken zullen worden beheerd en geregistreerd;
- e. de hoeveelheid in te zetten materiaal;
- f. een opgave van de geplande aanvangsdatum, alsmede van de duur van de proef.

4. Het bevoegd gezag kan naar aanleiding van een onderzoeksopzet goedkeuring onthouden dan wel nadere eisen stellen aan de proefneming. Deze nadere eisen kunnen een beperking van duur of een beperking van de bij de proefnemingen te verwerken hoeveelheid materiaal betekenen. Tevens kunnen nadere eisen gesteld worden aan de milieuhygiënische randvoorwaarden van de proefnemingen.
5. De proefneming mag uitsluitend worden uitgevoerd binnen de aan de goedkeuring verbonden voorwaarden. Zodra blijkt dat deze randvoorwaarden niet in acht genomen (kunnen) worden of dat de gevolgen voor het milieu groter zijn dan voorzien, moet de proef onmiddellijk gestopt worden.
6. De resultaten van de proefneming moeten uiterlijk X maanden na beëindiging van de proefneming aan het bevoegd gezag worden overgelegd.

Bijlage 9 Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet valt buiten de scope van deze handreiking, omdat het in deze wet gaat over afwijking van geldende wetgeving. Deze projecten moeten eerst worden 'aangewezen' bij AMvB, voordat zij tot uitvoering kunnen worden gebracht.¹⁰ Als service aan de lezer is in deze bijlage toch informatie opgenomen over de wet. Medewerkers van gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk kunnen bij de [helpdesk Crisis- en Herstelwet](#) terecht met vragen over hoofdstuk 1 (procedurele versnellingen) en hoofdstuk 2 (experimenteerbepalingen).

Crisis- en herstelwet & Omgevingswet

De Crisis- en herstelwet loopt vooruit op de Omgevingswet. Door de Crisis- en herstelwet kunnen gemeenten nu al experimenteren met elementen uit de Omgevingswet. Hierdoor kunnen ze in aangewezen gebieden bijvoorbeeld flexibeler bestemmingsplannen maken en zo ruimte creëren voor nieuwe woningen en duurzaamheidsprojecten.

Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet is in het voorjaar van 2010 in werking getreden. Aanleiding voor het opstellen van de wet was de financiële en economische crisis van 2008. Insteek van de wet was dat bedrijven die nieuwe duurzame oplossingen willen ontwikkelen en die tegen regels aanlopen de mogelijkheid krijgen om een experiment te doen waarbij die regels tijdelijk niet worden toegepast. Een bevoegd gezag kan (eventueel op verzoek van een andere initiatiefnemer) bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een aanvraag doen om haar experiment opgenomen te krijgen in het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet. Het bevoegd gezag moet namelijk wel achter het initiatief staan. De wet zou in eerste instantie tijdelijk zijn. In 2013 is de einddatum in de wet geschrapt.

De wet kent twee delen. Hoofdstuk 1 versnelt en vereenvoudigt het bestuursprocesrecht. Een afwijking van een groot aantal wetten is toegestaan. In artikel 2.4 van de wet wordt omschreven van welke wetgeving bij AMvB mag worden afgeweken vanwege een experiment. In hoofdstuk 2 zijn vier vormen van experimenteren vastgelegd:

1. Ontwikkelingsgebied (bestemmingsplan met de 'plus' van de Crisis- en herstelwet dat herverdeling van milieuruimte en tijdelijke afwijking van milieunormen toestaat)

.....

¹⁰ Toevoeging van gebieden aan een bestaand experiment geschiedt overigens per ministeriële regeling.

2. Duurzaam, innovatief experiment (toestemming om van een groot aantal wettelijke bepalingen af te wijken)
3. Projectuitvoeringsbesluit (korte en eenvoudige procedure om woningbouw en projecten met een maatschappelijke betekenis uit te voeren in afwijking van het bestemmingsplan)
4. Lokaal of (boven) regionaal project met nationale betekenis (een procedure gericht op draagvlak bij de verkenning van een plan.) Doel: versnelling in de uitvoering

De laatste twee vormen van experimenteren worden in de praktijk niet veel gebruikt. Voor de eerste drie vormen van experimenteren is opname van het experiment in een algemene maatregel van bestuur (AMvB, het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet) nodig. De doorlooptijd voor opname in de AMvB (na voorbereiding) is gemiddeld tien maanden. Experimenten voor de circulaire economie zullen met name vallen, onder de noemer 'duurzaam, innovatief experiment' (2). Dat is onder de Crisis- en herstelwet ook de meest gebruikte vorm van experimenteren. Over dit type experimenten staat in artikel 2.4 van de wet het volgende:

'Als het gaat om duurzame, innovatieve experimenten kan worden afgeweken van het bepaalde bij of krachtens:

- a. De [Elektriciteitswet 1998](#) voor zover dat geen gevolgen heeft voor de opbrengst van de energiebelasting, bedoeld in de [Wet belastingen op milieugrondslag](#)
- b. [Artikel 9.1, Eerste Lid, Van De Erfgoedwet](#), voor zover het betreft [hoofdstuk II, paragraaf 2](#), met uitzondering van [artikel 11, eerste lid, van de Monumentenwet 1988](#)
- c. De [Gaswet](#), met dien verstande dat de taken die bij of krachtens die wet aan een netbeheerder zijn opgedragen niet worden gewijzigd
- d. De [Huisvestingswet 2014](#)
- e. De [Leegstandwet](#)
- f. De [Warmtewet](#)
- g. De [Waterwet](#), met uitzondering van [hoofdstuk 5, artikel 6.5, aanhef en onder c, juncto paragraaf 2 van hoofdstuk 6](#)
- h. De [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)
- i. De [Wet ammoniak en veehouderij](#)
- j. De [Wet bodembescherming](#)
- k. De [Wet geluidhinder](#)
- l. De [Wet geurhinder en veehouderij](#)
- m. De [Wet inzake de luchtverontreiniging](#)
- n. De [Wet milieubeheer](#) met uitzondering van [artikel 5.2b](#) en de [artikelen 5.7 tot en](#)

[met 5.15 en 5.17 tot en met 5.24](#), met dien verstande dat afwijkingen van de [artikelen 5.6 en 5.16](#) geen gevolgen hebben voor de aanleg, het gebruik, de instandhouding, de verbetering of de vernieuwing van wegen in beheer bij het Rijk

o. De [Wet ruimtelijke ordening](#)

p. De [Woningwet](#)

Er kan uitsluitend van de genoemde wetten worden afgeweken indien het experiment bijdraagt aan duurzame ontwikkeling en

a. Het experiment bijdraagt aan innovatieve ontwikkelingen; of

b. Uitvoering van het experiment bijdraagt aan het versterken van de economische structuur'

Hierbij geldt wel dat, bindende besluiten van de Raad van de Europese Unie, van het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Commissie van de Europese gemeenschappen in acht moeten worden genomen ([art. 2.4, eerste lid, Crisis-en herstelwet](#)).

Uit jurisprudentie blijkt dat de aanwijzingsvoorwaarde dat het experiment moet 'bijdragen aan een duurzame ontwikkeling' breed moet worden uitgelegd. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State sluit in haar uitspraak op 25 april 2018 (ECLI:NL:RVS:2018) aan bij de begripsomschrijving in de memorie van toelichting van de Omgevingswet. Duurzaamheid gaat volgens die definitie niet alleen over een schoon milieu en een duurzame energievoorziening. De Afdeling zegt hierover het volgende ([Uitspraak 201705577/1/R6 en 201705578/1/R3 - Raad van State](#)):

'19.4.

.....

Zoals hiervoor onder 16 is overwogen, heeft artikel 7c van het Besluit uitvoering Chw blijkens de parlementaire geschiedenis bij dit artikel tot doel te experimenteren met de in de in voorbereiding zijnde Omgevingswet beoogde verbreding van het bestemmingsplan tot een omgevingsplan (Stb. 2014, 168, p. 11). In de Memorie van Toelichting bij de Omgevingswet (Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 12) is het begrip duurzaamheid omschreven als het waarborgen van de bestaansmogelijkheden van alle mensen op aarde, hier en nu, elders en later. Het betreft het voorzien in de behoeften van de huidige generatie zonder daarmee voor toekomstige generaties de mogelijkheid in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien.

Voorts is in de Memorie van Toelichting vermeld dat duurzaamheid onder meer gaat over een schoon milieu en een duurzame energievoorziening, over het concurrentievermogen van de economie, de toekomstbestendigheid van de zorg, ontwikkelingssamenwerking, onderwijs, cultureel erfgoed, werkgelegenheid en het financiële systeem, zowel in Nederland als elders in de wereld. Gelet op deze omschrijving van duurzaamheid, vormt ook het verruimen van de

planperiode, waarmee de mogelijkheid ontstaat een toekomstbestendig bedrijventerrein dat voor langere tijd vestigingsmogelijkheden biedt voor moeilijk inpasbare milieubelastende bedrijvigheid gefaseerd tot ontwikkeling te brengen, naar het oordeel van de Afdeling een wettelijke afwijking waarvan aannemelijk is dat die bijdraagt aan de duurzaamheid.'

